מח:

אמר אביי "כפועל בטל של אותה מלאכה

דבמל מינה וצריכא דאי תנא חנוני חנוני

הוא דסגי ליה כפועל בטל משום דלא נפיש

מרחיה אבל מעות ליקח בהן פירות 6 דנפיש

מרחיה אימא לא סגי ליה כפועל במל ואי

תנא מעות ליקח בהן פירות הוה אמינא התם

הוא דבעי כפועל בטל משום דנפיש טרחיה

אבל חנוני דלא נפיש מרחיה אימא סגי ליה

במשהו בעלמא דאפילו לא מבל עמו אלא

בציר ולא אכל עמו אלא גרוגרת אחת זהו

שכרו צריכא: (כמה עיזי ותרנגולין מעלין

סימן) תנו רבנן כמה הוא שכרו בין מרובה

ובין מועם דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר

אפילו לא מבל עמו אלא בציר ולא אכל עמו

אלא גרוגרת אחת זהו שכרו ר' שמעון בן

יוחאי אומר נותן לו שכרו משלם תנו רבנן

אין שמין לא את העזים ולא את הרחלים ולא

כל דבר שאינו עושה ואוכל למחצה ר' יוםי

ברבי יהודה אומר שמין את העזים מפני

שחולבות ואת הרחלים מפני שגוזזות ושומפות

ומורמָות ואת התרנגולת מפני שהיא עושה

ואוכלת ותנא קמא גיזה וחלב לא ספק לשכר

עמלו ומזונו בגיזה וחלב כולי עלמא לא

פליגי כי פליגי בנסיובי ותותרי תנא המא

סבר לה כר' שמעון בן יוחי דאמר גותן לו

שכרו משלם ר' יוםי ברבי יהודה סבר לה

כאבוה דאמר אפילו לא מבל עמו אלא בציר

ולא אכל עמו אלא גרוגרת אחת זהו שכרו

תנו רבנן ימשכרת אשה לחברתה תרנגולת

בשני אפרוחין אשה שאמרה לחברתה

תרנגולת שלי וביצים שליכי ואני ואת נחלוק

באפרוחין רבי יהודה מתיר רבי שמעון אוסר

ורבי יהודה לא בעי שכר עמלו ומזונו איכא

ביצים מוזרות תנו רבנן ימקום שנהגו להעלות

שכר כתף למעות לבהמה מעלין ואין משנין

ממנהג המרינה רבן שמעון בן גמליאל

אומר שמין עגל עם אמו וסיח עם אמו

ואפילו במקום שנהגו להעלות שכר כתף

למעות ורשב"ג לא בעי שכר עמלו ומזונו איכא גללים ואידך סדגללים אפקורי מפקיר

להו: אמר רב נחמן הלכה כרבי יהודה

והלכה כרבי יוםי ברבי יהודה והלכה כרבן

שמעון בן גמליאל בני רב עיליש נפק עלייהו

ההוא שטרא דהוה כתיב ביה פלגא באגר

פלגא בהפסד אמר רבא רב עיליש הגברא

רבה הוא ואיסורא לאינשי לא הוי ספי ימה

נפשך אי פלגא באגר תרי תילתי בהפסד

[ב"ק מח.],

הגהות הב"ח

פב א מיי פ״ה מהלי מלוה ולוה הלכה ט ופ"ו מהלכות שותפין הלכה ב ופ"ח הלכה א סמג לאוין קלו טור שו"ע י"ד סי' קעז סעיף ב: פג ב מיי' פ"ח מהלכור

פד ג מיי׳ פ״ח מהלכות שותפין הלכה ד סמג עשין פג טוש"ע י"ד סי קוש״ע י״ד קעו סעיף כא: פה ד מיי׳ את הלכה ו

דלא כרשב"ג ע"ש : מכ״מ פ"ו הלכה ג ועיין

בהשגות ובכ"מ סמג שם טוש"ע י"ד סי' קעו סעיף ד וסעיף כה: מוסף רש"י

כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה. כמה אדם רוצה ליטול ולפחות משכרו ליבטל ממלאכה זו כבדה שהוא עוסק בה ולעסוק במלאכה קלה כזו, הכל לפי כובד המלאכה וריבוי שכר, יש מלאכה שטורחה חל ושכרה תכתפים שפור מים קל דעפים רב או חילוף (לעיל לא:) דאם היה נוקב מרגליות שעבודתה נוחה לעשות ושכרו מרובה, אם אומר לו טול כך וכך ותבטל היום ממלאכה. אינו פוחת משכרו תוננוסט, נדט פוחת מסכו אלא דבר מועט, שהרי נוחה ואין בה טורח, ואי מלאכה קשה היא כמו נגר, אם אומר לו אתה נוטל עכשיו שלשה זחים טול זח והבטל היום מאותה מלאכה ועשה האם מלאכה קלה זו, נוח לו להבטל וליטול זוח, והכא נמי כי ההוא אגרא יהיב ליה שהרי אינו עסוק במלאכה קשה אללו (בכורות כט:). שמין עגל עם אמו. ואין לריך ליתן שכר עמל ומזון לעגל אלא לאם (דקמן סמ:).

איבא ביצים מוזרות. דשרו באכילה כדאמרינן באלו טריפות (חולין דף סד:) בילים מוזרות נפש היפה תאכלם וליכא למימר לא מנא בינים מוזרות ילך לביתו ריקן דבינים מוזרות שכיחי

> שכר כתף למעות לבהמה מעלין כו' רשב"ג אומר בו'. כך כתוג בתוספתה (פ"ה ע"ש) וכן גרס בקונטרס אבל ברוב ספרים גרסינן בתר לבהמה מעלין ולהעלות ולדות בשכר עמלו ומזונו מעלין ומלינן למימר דרשב"ג לא פליג אלא ארישא כדאמר במילתיה דחין נותן לו שכר כתף למעות אבל אסיפא למהום שנהגו להעלות ולדות בשכר לא פליג אי נמי כל שכן דפליג בסיפא דהא אמאי אינטריך ת"ק למיתני סיפא כיון דתנא רישא אלא אינטריך לאשמועינן שלא תאמר מנהג חמור כ"כ שמעלין ולדות בשכר יכול לשנות אם כן לרשב"ג דיכול לשנות ברישה כ"ש בסיפה [א] ור"ח גרים מקום שנהגו להעלות שכר כתף למעות מעלין לבהמה מעלין להעלות ולדות כו׳ [ב] פי׳ אם היו פירות כבר מונחין בחלר המקבל מעלה לו פירות כשער שבשוק ומעלה עליהם שכר כתף שהיו לריכין להביא פירות מביתו של הנותן לביתו של מקבל כדתניא היו פירות מופקדין אללו מעלה לו במעות: **ורשב"ג** לא בעי שבר עמלו ומזונו. פשיטה דשכר מזונו בעי למיתב דהיאך יהיו גללים שכר מזונו אלא מעמלו גרידא פריך דאפילו עם אמו הרבה פעמים לריך שכר כתף: הא איבא גללים. ונפרק אלו מליאות (לעיל דף כו.) גבי שה דאבידה פריך ואימא לאתויי גללים ומשני דסתם גללים מפקר להו התם לכ"ע מחיל להו בשביל השבת קרן אבל הכא דלריך ליתן שכר רולה הוא להיות פטור ע"י גללים:

אי פלגא באגר תרי תילתי בהפסד אי פלגא בהפסד תרי תילתי באגר. כך גרם בקונטרם ולגירםה זו קאי רישא אנותן וסיפא ארב

עיליש המקבל ואי גרסינן פלגא באגר תרי תילתי בהפסד ואי פלגא בהפסד מילמא באגר אז קאי הכל אנותן ואי גרסינן פלגא באגר תילתא בהפסד ואי פלגא בהפסד תרי תילתי באגר אז קאי הכל ארב עיליש [2] וקשה וכי שוטה הנותן לעשות כוה למקבל ולתלות בדעתו דכשיראה הפסד יאמר אני רולה פלגא באגר ועליך תרי תילתי בהפסד ואם יראה יאמר אני רוצה פלגא הפסד ושני שלישי ריוח והרי כאילו התנה שמקבל הנותן עליו תילתא באגר ושני תילתא בהפסד ויש לומר דשמא זמן אחד קבוע להם שתוך אותו זמן יברר רב עיליש איזה

מהם שירצה אי נמי רבא היה תמיה על לשון השטר דאי פלגא באגר הוה לו לכתוב תרי תילתי בהפסד כו' ור"ח גרס נפה עלייהו שטרא דכתב ביה פלגא באגר ובהפסד ולא גרס ופלגא בהפסד וכן רבינו משולם והשתא מדקדק דעל כרחך האי פלגא דכתב בשטר לא קאי אלא אבאגר ולא אהפסד דהא כיון דפלגא באגר בעינן תרי תילתי בהפסד דאי פלגא קאי נמי אהפסד אם כן הוה בעינן תרי תילתי באגר אלא ודאי האי שטרא הכי קאמר פלגא באגר ותרי תילתי בהפסד:

אמר אביי כפועל בעל של אוחה מלאכה דבעל מינה. אם היה א נלקמן סע: ז, בי לעיל כו. נגר או נפח כמה אדם רוצה ליטול ליבטל ממלאכה כבידה כזו ולעשות מלאכה קלה: ר' יהודה מיקל טפי מדר' מאיר דר' מאיר טובא הלכך אפילו כי לא מצא שרי: מקום שרגידין דהעדות בעי שיפסוק לשום שכר ומיהו בכל מה שיאות לקבל עליו בשכרו

בין רב בין מעט הא קביל עליה ורבי יהודה לא בעי שיפסוק לשום שכר אלא יטבול עמו בליר כאחד מו השוח: גרוגרת. תאנה יבשה: משלם. כפועל בטל: ולא כל דבר שאינו עושה ואוכל. אבל עושה ואוכל כגון פרה החורשת וחמור הטוענת משאוי פעולתן הוא שכר עמל ומזון: ושועפות. כשעוברין בנהר המים שוטפין מן הגיזה והוא נוטלה: ומורטות. כשעוברות בין הקולים: ותנה קמה גיוה וחלב לה ספק בשכר עמלו ומוונו. בתמיה. וכי גיזה של רחלים וחלב העזים אינו מספיק לשכר עמל ומזון: בגיוה וחלב כ"ע לא פליגי. אם נאות בעל הבהמה שלא לחלוק בהן: בנסיובי. מי פסולת החלב שקורין משג"א: ומותרי. שטיפת ומריטת הרחלים. תותרי תרגום של נושרין דנתרי ע"י שטיפה ומריטה: משכרם אשה לחברתה תרגולת בשני אפרוחין. לשנה: אשה שאמרה כו'. אשה שיש לה תרנגולת מותרת לומר לבעלת הבילים בלשון שכירות תני לי בילים ואושיב תרנגולת עליהם ואטרח באפרוחים ואטול שני אפרוחים בשכרי. אבל בלשון חלוקה פליגי בה וקאסר רבי שמעון דכל לשון חלוקה עסקא היא וקרובה להפסד כשכר וכיון דאחריות חלי בילים עליה אשתכח פלגא מלוה אבל בלשון שכירות אין אחריות הבילים על בעלת התרנגולת: איכא בילים מוזרות. שאינן קולטות אפרוח ונוטלתן בשכרה והן מותרות באכילה דאמרינן בשחיטת חולין (חולין ד' סד:) בילים מוזרות נפש היפה תאכלם. ור׳ יהודה לטעמיה דאמר אפילו טבל עמו בציר זהו שכרו ור׳ שמעון לטעמיה דאמר נוטל שכרו משלם: ה"ג מקום שנהגו להעלות שכר כתף למעות לבהמה מעלין. מקום שנהגו שהשם עגלים וסייחים קטנים למחלה לחבירו נותן לו מעות בשכר שמוליאן ומכניסן על כתיפו מעלין: עם חמו. דליכח טרחח לאפוקי ולעיולי לפי שנמשך אחר אמו ובלא עמל ומזון כי אמו עושה ואוכלת ואין נריך להעלות לו שכר כתף: ואפילו במקום שנהגו להעלות. לעגלים וסייחים הנישומין לבדם: כרבי יהודה. בטבל עמו בליר: כרבי יוסי ברבי יהודה. בנסיובי ותותרי: נפק עלייהו שטרא. שקיבל

בהפסד: לא הוי ספי. לא היה מאכיל רבית לבעל הבית דאי קביל עליה הכי ריביתא הוא דקטרח בפלגא דפחדון משום פלגא דמלוה אלא ודאי שטרא הכי מפרשי׳ ללישניה שקיבל עליו איזו מהם שירנה: אי פלגא. יקבל הנותן באגרא יקבל עליו אחריות ההפסד יותר ממחלית כגון תרי תילתי דהשתא ליכא רבית דהשתא ליכא אלא תילתא מלוה דלא קיבל עליה רב עיליש אלא תילתא באחריותו וקשקיל פלגא באגרא והוה מאי דשקיל באגרא טפי מתילתא שכר עמלו לטרוח שהוא עוסק בשני שלישי פקדון:

אביהם עסקא פלגא באגר ופלגא

(ה) גמ' דנפיש טרחיה. נ"ב עיין בנ"ב דף קמד :6"0

הגהות הגר"א [א] תום' ד"ה מקום. ור"ח גריס כו'. נ"ב וכ"ה ור כן וגרים כו. ל כי וכי ט גירסת רי"ף ורא"ש וש"פ: [ב] שם פי אם כו'. נ"ב בתוספת דלטובת הנותן אבל הטור פי לטובת המקבל ועוד פי׳ הטור דשכר כתף מה שמוליך המקבל בכל פעם למכור בשוק נותן למקבל וכ"כ בש"ע (ועמ"ש רבינו ביו"ד סי" קע"ו ס"ק מ"ד): [ג] שם ד"ה אי. וקשה כו'. נ"ב אבל דעת הרמב"ם וש"ע כן הוא דהברירה הוא ביד המקבל ודלה כהרחב"ד שהברירה כיד הנותן וערש"י ק"ד כ' ד"ה חד עסקא כו' וכ"כ הרי״ף ורא״ש שם וש״פ ודלא כרבומיו של רמב״ם שכ׳ להיפך פלגא באגר כו׳ ורוב הפוסקים הסכימו לרש"י וכמש"ש האי עסקא פלגא כו' והרמ"ה פי' כאן . שרואין היאך כתוב בשטר למקבל פלגא באגר ובהפסד או הברירה לנותן ואי כתוב למשקל פלגא כו' למקבל

לעזי רש"י משג"א [מישג"א]. נסיוב

(וע"ם נס"ק י"ו):